

Čedomir Ljubičić

BRAK SLIKE I JEZIKA

(Emsura Hamzić: *Semiramidin vrt*, Orfeus, Novi Sad, 2008)

Iako je za emocionalnu snagu umetnosti neophodna vernost životu, ta vernost ipak može proizvesti svoj posebni umetnički učinak samo ako je u doživljavanju slabija od odgovarajuće stvarne energije. Kvalitativno, funkcija umetnosti je da dira i pokreće, ali kvantitativno njen učinak mora biti blag. Umetnikova imaginacija pruža nam promenu i uzbuđenje bez neugodnih posledica. Avanturu bez opasnosti. Kretanje bez zamora. Jedina razlika između pokretačke moći umetnosti i njenog originala nalazi se u tome što umetnost ima manju snagu. Slabost umetnosti je njena odlika, naravno ako je prisutna emocionalna vrednost. Suština problema umetnosti nalazi se, dakle, u tome kako da se pruži zanimljiva građa koja će sasvim sigurno zainteresovati, dirnuti i pokrenuti posmatrača. Zato je takođe važno da se oseti veštački karakter umetničkog dela, kao i da se oseti njegova sličnost životu.

Neobičan i redak talenat kod pesnika, ali i umetnika uopšte, da gotovo autentične, nepovređene i cele slike iz mita ili, pak, poetizovane predrasude donese pred čitaoce, jedinstveni je dar koji nam uručuje pesnikinja Emsura Hamzić. Ta činjenica ostaje nepomeriva od prve do poslednje pesme u knjizi *Semiramidin vrt*.

U pesmi „Obraćanje I“, koja otvara knjigu i istoimeni ciklus pesama, Emsura Hamzić sabira i bolove i pobune i nemoć u onoj nebeskoj tački u kojoj je mesto nasušno potrebne zvezde vodilje upražnjeno, a njen sjaj ugašen, možda i zbog jednog jedinog racionalizovanog krika skršenih nadanja, krika odenutog u pesmu ili viziju ili prisećanje:

*O, majko Sirijanko, zar ovde da čekam
mrkog Odiseja, Ramzesa faraona, Aleksandra kralja,
Cara Sulejmana, kana Džingiskana, Judu prijekog,
Isusa milostivog, Muhameda alejhi selama,
Zar da čekam!? I dokle?*

Malopre pomenuta pokretačka snaga umetnosti, u poeziji, svoj zamajac i siguran oslonac traži i pronalazi u jeziku. Jeziku neokaljanom površnošću i infantilnim posledicama svakodnevice. Jeziku imunom na niskost palih anđela pisane i izgovorene reči. *Semiramidin vrt* sasvim prirodno i intelektualno utemeljenom gracioznošću obogaćuje i u punoći oblikuje upravo jedan takav jezik – isceljujući, pobuđujući, koji brzo uskipti, a verno odražava. Da nije takvog jezika, bilo bi apsolutno nemoguće dovesti u vezu dosledan odnos poetskog proniknuća u idealno stanje duše (njenu veličinu i mir) i slike natopljene hrabrošću koja poništava hladnoću, tako svojstvenu prenošenju vizuelne bledunjavosti u beskrvnu i bezličnu tekstualnost. Brak slike i jezika u zbirci poezije *Semiramidin vrt* u potpunosti je lišen takvih sumnji i manjkavosti.

Govoriti o granitnoj utemeljenosti oživotvorenog jezika i autentično vaskrsnim slikama jedne nadasve značajne pesničke knjige, bilo bi nepotpuno ako se ne bi spomenuo dinamizam i koloritno bogatstvo linija u potpunosti usklađenim sa tezom Imanuela Kanta da je *estetika nauka koja posmatra uslove osećajne percepcije*. Kao iskra ilustrativnosti potkrepljena prethodno izrečenim može poslužiti strofa iz pesme „Isto je u travi“:

*Isto je u travi, cvijetu i djetetu
ta žila očaja i to zrnce nade
koje teče kroz san iz leševa svijeta,
iz mrtvih poljubaca, osmijeha i plača,
očiju, čela i prstiju nježnih.*

Neizbežno je da se u detaljnom raščlanjivanju stihotvorene izražajnosti, ponikle u zakovitlanom viru živog izvora hipersenzibilnosti, naslute, uoče i prepoznaju stanja tuge, nostalgичnosti, proživljene pomirenosti, a da opet, sva ta stanja budu prelomljena svetlosnim zracima i, kao takva, budu razložena belom svetlošću u spektralne boje u jednoj logičnoj i ritmički organizovanoj celini koja iza sebe ostavlja, i onda kada se korice knjige zaklope, krvotok i šum književnog teksta.

Ulančanost prohodne, oštroomne i svima dostupne mitološke matrice i kosmopolitizma kao premise, i jednog urođenog pogleda na okruženje i imanentnu neodvojivost, sažima ulazne informacije i isporučuje ih lepoti i nikad presićenoj ljudskoj radoznalosti.

Nije Emsura Hamzić od onih pesnika koji se, po automatizmu linije manjeg otpora, prepuštaju populističkim ukusima, pomodno komercijalizovanim pokretima, iluzijama, nezrelom i plitkoumnom optimizmu. Temeljan pristup temi, motivu, tekstu, semantici dovodi njenu potrebu za neprikrivanjem osećaja do sposobnosti da probdi noć nad upozorenjima, nad iskustvom kanalisanim spoznajama, nad sićušnim tragom sopstvene mikročestice u vasijskoj beskonačnosti. A sama potreba za istrajavanjem u umetnosti kao najjačoj vrsti individualizma koju svet poznaje, duboko uvire u jednu tako, naizgled, jednostavnu potrebu preispitivanja tanke linije između dna i nešto višeg nivoa nove borbe za pobjedu uzdah iznad bezdna i nestajanja:

*Ne bacaj kapu uvis, ne slavi,
ne puštaj gudače tako gromoglasno,
ne potresaj svijet svojom radošću,
mene iskruži sječivom kao bolesni dio,
ali me ostavi da tihujem.
Malo šta za radovanje ima u bunaru,
Čiji sam, evo, odnedavni, čuvar.*

Ako je verovati Antunu Gustavu Matošu da *Dobrota, plemenitost, lepota, sve propada ako nije rođeno sa zubima* onda je sasvim jasno da alhemija istoričnosti u pesmama iz knjige *Semiramidin vrt* u dahu poništava (može se reći i ponižava) gomile neukih traganja za visoko poetizovanim sagledavanjima prošlosti, apsurdnosti i paradoksalnosti, u trenutku kada procuri obična pesma, kada provrišti osećaj više sile:

Njeno srce stade pred prvim slikama rasapa i sile!

*U trenu očajanja, bezumnik prihvati mač,
i ka nebu vitlajući njime, sam sebe pogubi!*

Zbirka poezije Emsure Hamzić *Semiramidin vrt*, podeljena u cikluse *Obraćanje*, *Milosti u svemu*, *Semiramidin vrt* i *Samo da svane*, pred posvećeni čitalački svet donosi pregršt pesama kojima se valja vraćati, onom inercijom kojom se vraćamo na sučane plaže, tople planinske kolibe i mesta koja nas poznaju i pri samoj pomisli na njih. Takve pesme su, ponajpre: „Obraćanje I“, „Obraćanje III“, „Isto je u travi“, „Sarajevo, Sarajevo“, „Brat moj“, „Aleksandar“, „U hodnicima mračnim“, „Ide dragi moj“, „Karmina“, „Veje snijeg“, „Imperator“, „Strah“... Pored navedenih, čini se, najdublji utisak ipak ostavljaju pesme (a možemo ih nazvati i zastavama i znamenjima *Semiramidinog vrta*): „Ne bacaj kapu uvis“, „Kako da se vratim“, „Sihir/Čarolija“, „Semiramidin vrt“, „Zima“ i „Sami smo, Bože“. Po iščitavanju, dugom razmišljanju o pruženoj avanturi bez posledica, kretanju bez zamora, ova knjiga držaće se još dugo u ruci, jer čuda se događaju strpljivima. Knjiga će postati prsten, a čitalac će, radostan, obući novo blistavo ruho jezika i slike, i poći u srećan i ispunjen život koji slavi, govori i peva: *Semiramida, Semiramida, raduj se i gledaj što činimo za te!*